

Marek T. Chmielewski

"La vita come impegno spirituale", [Roma] 2004 : [recenzja]

Seminare. Poszukiwania naukowe 23, 492-494

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

La vita come impegno spirituale, 3 zeszyt „Quaderni di vita spirituale. Nuova serie”, LAS 2004, s. 118.

Pod koniec 2004 r., kiedy rocznik „Seminare” 2005 został już zamknięty i znajdował się w druku, na rynku wydawniczym pojawił się trzeci zeszyt z nowej serii „Quaderni di vita spirituale” (odtąd: „Quaderni”), zatytułowany *La vita spirituale come impegno* (*Życie duchowe jako zadanie*). Ukazał się on staraniem Instytutu Duchowości Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie. Stronę techniczną przedsięwzięcia wzięło na siebie wydawnictwo Libreria Ateneo Salesiano, działające przy tymże uniwersytecie.

Podtytuł pisma „Nuova serie” wskazuje wyraźnie, że publikacja „Quaderni” nie jest nowym pomysłem. Wraz z pojawieniem się „Nuova serie” zeszytów Instytut nawiązał do własnej tradycji wydawniczej przerwanej w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Do tego czasu ukazało się osiem tomów „Quaderni”. Poświęcone były św. Janowi Bosko (z. 1), aspektom duchowym jego systemu wychowawczego (z. 8), medytacji w stylu salezjańskim (z. 2 i 3), miejscu i roli Słowa Bożego w duchowości salezjańskiej (z. 5 i 7), liturgii życia (z. 4), salezjańskiej duchowości apostołskiej (z. 6).

Inicjatywa powrotu do publikacji „Quaderni” została powierzona zespołowi dziewięciu salezjanów, pracowników naukowych Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego. Jego dyrektorem jest prof. Giorgio Zevini, bibliista, wieloletni kierownik Instytutu Duchowości Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego. Współpracują z nim prof. Aldo Giraud, teolog duchowości, jako redaktor odpowiedzialny (kurator) oraz profesorowie Fabio Attard (dogmatyk), Ottavio R. Balderas, Jesus Manuel Garcia (teologowie duchowości), Juan Picca, Rafael Vincent (bibliści), Cosimo Semeraro (historyk) i Morand Wirth (teolog i historyk).

Nowa seria „Quaderni” znacznie odbiega od swojej poprzedniczki, która podejmowała teksty z zakresu salezjańskiego doświadczenia duchowego, a więc bliskie konkretnemu życiu i traktowała je w sposób bardzo naukowy. Także obecnie pismo ma intencję zajmować się podobnymi argumentami. Niemniej redakcja, respektując wymogi stawiane pismu wydawanemu w środowisku akademickim, dołożyła starań, aby proponowane teksty mogły służyć także lekturze duchowej, medytacji osobistej i spotkaniom formacyjnym. Każdy z zeszytów nowej serii będzie poświęcony tematyce związanej z posłannictwem i duchowością salezjańską. Zadanie autorów tekstów nie polega na wyzerpującej prezentacji wybranego zagadnienia, ale na zaakcentowaniu tego, co ze względu na ożywienie i odnowę życia duchowego czytelników jawi się jako zasadnicze „jądro” poruszanej problematyki. W konsekwencji w „Quaderni” dąży się obecnie do używania prostej narracji i języka bliskiego i zrozumiałego dla zwyczajnego odbiorcy. W celu ułatwienia lektury artykuły nie mogą przekraczać pewnego limitu (nie więcej niż dwadzieścia stron) i są podzielone na paragrafy. W tekście nie używa się przypisów, a źródła i opracowania wykorzystane przez autorów zostały umieszczone w notce bibliograficznej znajdującej się na końcu tekstu. Bezpośrednio przed notką, w zaciemnionej ramce znajdują się pytania, mające ułatwić czytelnikowi refleksję osobistą nad tekstem lub też pomóc grupom we wzajemnym dzieleniu się i wymianie myśli.

Obecny charakter „Quaderni” świetnie oddaje odnowiona forma okładki pisma. Jednokolorowe obwoluty – w poprzedniej serii każdy temat miał własny kolor – zostały zastąpione czarno-białym zdjęciem nowoczesnej rzeźby autorstwa Ennio Tesli, przedstawiającej małego Janka Bosko jako linoskoczka. Na stałe znajduje się ona w Colle Don Bosco, miejscu narodzin św. Jana Bosko. W ten sposób redakcja „Quaderni” pragnie przypomnieć korzenie i charakter duchowości salezjańskiej. Zewnętrznie poszczególne zeszyty różnią się między sobą kolorowymi paskami znajdującymi się u dołu pierwszej strony okładki. Każdemu tematowi przypisany jest inny kolor.

Pierwszy zeszyt z nowej serii „Quaderni” zatytułowany *Preghiera e vita* (*Modlitwa i życie*) ukazał się pod koniec 2003 r. Zawarte w nim artykuły starają się pokazać wzajemny związek między modlitwą i działalnością wychowawczą oraz duszpasterską salezjanów. Według zasadniczego przesłania zeszytu – które nawiązuje do *adagium* salezjańskiego „kontemplatywny w działaniu” –

modlitwa nie tylko ożywia i jest źródłem siły w działania salezjanina, ale pełnione przez niego posłannictwo karmi się modlitwą i staje się jej ważną treścią. Drugi zeszyt ukazał się na przełomie wiosny i lata 2004 r. i poświęcony był tematowi *Accompagnare, tra educazione, formazione e spiritualità*. Wydobył on bogactwo tradycji i praktyki salezjańskiego towarzyszenia duchowego, które biorą swój początek z doświadczenia św. Jan Bosko. Autorzy przypomnieli rolę postawy ojcowskiej wychowawcy wobec wychowanka oraz przełożonego wobec podwładnych, typowe dla salezjanów rozłożenie akcentów między kierownictwo duchowe wspólnotowe i indywidualne, metody i środki służące towarzyszeniu duchowemu.

Pod koniec 2004 r. ukazał trzeci zeszyt pt. *La vita spirituale come impegno (Życie duchowe jako zadanie)*. Jego zasadnicze przesłanie nawiązuje do aktualnie żywo obecnej wśród salezjanów tematyki „Osobistego Projektu Życia”. Zwykło się uważać, że duchowość salezjańska ks. Bosko jest duchowością spontaniczności i radości. To oczywiście opinia słuszna, ale dosyć jednostronna, typowa dla osób jedynie powierzchownie znających salezjanów. Kto zechce zbliżyć się do ks. Bosko i nieco zgłębić jego propozycję życia duchowego, przekona się szybko, że jest ona poważna, oparta na przejrzystej metodologii, wymagająca odpowiedzialności i zaangażowania. Książd Bosko często przypominał swoim wychowankom, wychowawcom i salezjanom o stałości i miłości w wypełnianiu obowiązków życia chrześcijańskiego. Zobowiązania według niego trzeba wypełnić bez względu na koszty, trzeba czuwać nad poruszeniami serca, porządkować uczucia, służyć innym, słowem dążyć do doskonałości przez codzienne „ćwiczenia”. Duchowość salezjańska nie jest więc bezcielesna, ale wymaga zaangażowania, codziennej walki duchowej i stawiania sobie wymagań. Droga do świętości zakłada wysiłek i współpracę z Duchem Świętym.

Odarta z pozorów powierzchownej radości, duchowość salezjańska staje się trudnym wyzwaniem. Zwłaszcza dzisiaj, kiedy wielu tak bardzo zależy na szybkim sukcesie, przyjemności i zadowoleniu w życiu. Dlatego, proponując współczesnym drogę duchową ks. Bosko, trzeba za wszelką cenę wydobyć jej wymiar ascetyczny i pokazać im, że zaangażowanie osobiste i pokonywanie siebie są warunkami niezbędny do osiągnięcia dojrzałości. Bez jasności i przejrzystości w tym względzie będziemy jedynie mieć i oszukiwać naszych odbiorców. A kiedy się o tym przekonają – zwykle dzieje się to szybko – odejdą od nas na długo, jeśli nie na zawsze.

Trzeba więc mieć odwagę i proponować młodym i nie tylko prawdziwe zaangażowanie w życie duchowe. Trzeba pomóc im tworzyć osobisty projekt życia, pomagać rozeznaczyć, do czego Bóg ich wzywa, wskazywać cele do zdobycia, opisywać własną sytuację, wytyczać drogi realizacji celów, pomagać w weryfikacji tego, co przeszli, pomagać w kształtowaniu umiejętności rezygnacji.

W tej właśnie perspektywie należy postrzegać artykuły opublikowane w trzecim zeszycie nowej serii „Quaderni”. W pierwszym z nich Fausto Perrenchio, salezjanin, wychodząc od wypowiedzi Hioba, który podkreśla, że: „że życie ludzkie jest walką”, poprzez analizę staro i nowotestamentalnych tekstów biblijnych, stara się zilustrować potrójną walkę, jaką toczy człowiek: z Bogiem, z szatanem i z sobą («*Indossate le armi della luce*». *Il combattimento spirituale nella Bibbia*, s. 11–26). Następnie ojciec Innocenzo Gargano, kameduła, komentuje *Collatio XIV* Jana Kasjana. Ten tekst, uważany za *lex fundamentalis* duchowości monastycznej, pomaga zrozumieć ścisły związek między ascezą i życiem *Lectio divina* (*Ascesi e pratica della «Lectio divina»*. *La scuola di Giovanni Cassiano*, s. 27–48). Morand Wirth natomiast przedstawia zagadnienie praktykowania cnót w życiu codziennym. Według św. Franciszka Salezego, dla którego jest to jeden z punktów centralnych doktryny duchowej, czynne praktykowanie cnoty jest najlepszym owocem modlitwy i istotą „życia pobożnego” («*Ogni vocazione ha le sue virtù particolari*». *L'esercizio delle virtù alla scuola di San Francesco di Sales*, s. 49–58). Ottavio Balderas, prezentując prostotę miłości i jej wielkie wymagania w doktrynie „małej drogi” św. Teresy od Dzieciątka Jezus, przypomina czytelnikom, że zadaniem ascezy chrześcijańskiej jest doskonalenie się w miłości. Miarą postępu w tym procesie są konkretne, proste czyny, które codziennie wykonujemy (*L'ascesi della «Piccola via» di Teresa del Gesù Bambino. La semplicità dell'amore e le sue grandi esigenze*, s. 59–72). Siostra Maria Dosio, salezjanka, prezentuje *itinerarium* świętości

Laury Vicuna. Zwraca uwagę, że Laura osiągnęła świętość przez radosne „tak” składane Bogu, Chrystusowi i Duchowi Świętemu poprzez wierność codziennym „małym krzyżom”, pilność w wypełnianiu zwyczajnych obowiązków. Doprowadziło ją to do szczytu poświęcenia i złożenia ofiary z własnego życia (*Laura Vicuna. L'impegno e il dono di sé*, s. 73–86). Aldo Girauda wychodzi od analizy wymiaru ascetycznego powołania wychowawcy przeżywanego w duchu ks. Bosko. Potem wskazuje na niektóre wątki zaangażowania moralnego i ascetycznego istotne dla duchowości wychowawcy w stylu salezjańskim (*«Se l'educatore si mette con zelo all'opera sua...» L'asceti e la gioia dell'educatore nello spirito di don Bosco*, s. 87–102). Zeszyt zamyka wywiad z siostrą Johanną Götsch, salezjanką, która na codzień pracuje w *Don Bosco Haus* w Wiedniu. To centrum młodzieżowe jest prowadzone wspólnie przez salezjanów i salezjanki. W rozmowie z siostrą Götsch pojawia się sporo propozycji konkretnych doświadczeń duchowych, które z powodzeniem można proponować młodym żyjącym w środowisku zsekularyzowanym (*«Vita spirituale nel quotidiano». Proposte di vita cristiana in un mondo secolarizzato*, s. 103–116).

Po lekturze trzeciego zeszytu „Quaderni” pozostaje mieć nadzieję, że spełni on oczekiwania zespołu redakcyjnego i „ożywi refleksję, spolarzyuje poglądy, wzbudzi krytykę i wzmocni miłość wychowawczą i zaangażowanie duszpasterskie w Rodzinie Salezjańskiej” (s. 9). Dodajmy, że także w Polsce. Oczywiście, jeśli dojdzie do edycji polskojęzycznej „Quaderni”. Naprawdę warto podjąć ten trud!

ks. Marek T. Chmielewski SDB

Od Angoli do Zairu. Życie konsekrowane na pielgrzymich szlakach Jana Pawła II, red. Kazimierz Wójtowicz CR, Wydawnictwo Zmartwychwstańców „Alleluja”, Kraków 2004, s. 444.

Wielka katecheza, jakiej udzielił Kościołowi i światu Jan Paweł II w dniach ostatniej swej choroby, śmierci, a także uroczystości pogrzebowych pobudziła wiele osób do głębokiej refleksji. Po raz kolejny przed ludźmi stanęły pytania o rolę tego wielkiego papieża w ich życiu osobistym, społecznym, narodowym. Wraz z nimi powróciło pytanie o to, czy tylko słuchaliśmy go, czy też podjęliśmy starania, aby żyć według jego wskazań. Być może, pod wpływem takich refleksji, tak wielu z nas w ostatnich miesiącach sięgnęło po papieskie dokumenty, wypowiedzi i książki.

Osobiście, po pełnej zadumy lekturze ostatniej papieskiej książki – wywiadu *Pamięć i tożsamość*, do której w tych pamiętnych dniach czułem się zobowiązany – z chęcią sięgnąłem po czekającą od pewnego czasu na przeczytanie książkę *Od Angoli do Zairu. Życie konsekrowane na pielgrzymich szlakach Jana Pawła II*. Publikacja ukazała się w 2004 r. staraniem krakowskiego Wydawnictwa Zmartwychwstańców „Alleluja”. Troską redakcyjną książkę otoczył ks. Kazimierz Wójtowicz, dyrektor Wydawnictwa i redaktor naczelny czasopisma „Via consecrata”. Na ponad czterystu stronach opublikowano tu kilkaset wypowiedzi Jana Pawła II wygłoszonych do osób konsekrowanych podczas pielgrzymek papieskich w latach 1979–2003. Redaktor książki, obok prostego zaprezentowania tychże tekstów, zadał sobie także trud wyszukania wątków papieskiego nauczania na temat życia konsekrowanego zawartych w wypowiedziach papieża pielgrzymia kierowanych do odbiorców innych niż konsekrowani. Książd Wójtowicz uporządkował wszystkie teksty według klucza alfabetycznego, przyjmując za punkt odniesienia kraj, w którym zostało wygłoszone przemówienie. Ten jego wybór dobrze ilustruje tytuł książki: *Od Angoli do Zairu*. Poprzez przywołanie wielu różnorodnych miejsc, w których papież spotkał się z osobami konsekrowanymi, redaktor książki uzmysławia czytelnikowi, jak szeroko życie konsekrowane jest dzisiaj obecne w świecie i jak ważne miejsce, ze względu na swe znaczenie dla Kościoła, zajmowało w nauczaniu Jana Pawła II.